

Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola minőségbiztosítási és minőségfejlesztési szabályzata

Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola működése magas színvonalának megőrzése és továbbfejlesztése érdekében – a vonatkozó jogszabályok és egyetemi, illetve kari szabályzatok által megalapított hatáskörében eljárva az alábbi szabályzatot alkotja:

1. § A jelen szabályzat hatálya kiterjed az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola (a továbbiakban: NDI) szervezetére, annak vezető testületeire, adminisztrációjára és az abban közreműködő személyekre egyaránt.
2. § Az NDI működése során a szabályzat hatálya alá tartozók tevékenységét, illetve a doktori iskola minőségbiztosítását és minőségfejlesztését a jelen szabályzat melléklete szerinti elvek szem előtt tartásával kell megvalósítani.
3. § Az NDI működése során kiemelt figyelmet kell fordítani a jelen szabályzatban, különösen annak mellékletében meghatározott követelmények teljesülésére.
4. § Jelen szabályzat az elfogadását követő napon lép hatályba.

1. sz. melléklet

Az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola minőségbiztosítási és minőségfejlesztési rendszere és stratégiai terve¹

2019

Tartalom

<i>A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés általános elvei</i>	3
<i>A doktori iskola vezetése és adminisztrációja</i>	4
<i>A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés eszközei és mechanizmusai</i>	5
A NDI működésének szabályozása	5
Erőforrások	5
Önértékelési monitorozási mechanizmusok és folyamatok	6
Doktori kutatási témák és ezek meghirdetése	8
Felvétel a doktori képzésbe	9
A képzési szakasz és az NDI képzési programja	10
A komplex vizsga	12
A fokozatszerzési szakasz és a fokozatszerzési eljárás	12
A fokozatszerzés minőségi követelményei	13
A témavezetői munka minőségének fejlesztése	14
Nyilvánosság, tájékoztatás	15
Nemzetköziesítés	16
Innováció és folyamatos fejlesztés	17
Együttműködés partnerekkel	17
<i>Kockázatelemzés</i>	18
<i>Melléklet: A témavezetésre vonatkozó minőségbiztosítási irányelvek</i>	20

AZ ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola minőségbiztosításának és minőségfejlesztésének stratégiai tervét – hatályos jogszabályokat, a doktori képzésre vonatkozó egyetemi és kari szintű szabályokat, a MAB és az Országos Doktori Tanács ajánlásait továbbá a doktori iskola által elvégzett részletes önértékelést figyelembe véve – az alábbiakban határozzuk meg.

¹ E dokumentumot az ELTE Neveléstudományi Doktori Iskolájának Tanácsa 2019 október 24-i-i ülésén megvitatta és elfogadta.

A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés általános elvei

A Neveléstudományi Doktori Iskola (NDI) a doktori iskolában folyó képzés és kutatás minőségének biztosítása az alábbi általános elvek alapján történik:

- A minőség biztosítása és fejlesztése egységet alkotnak, a minőség biztosítása mellett szükség van annak folyamatos fejlesztésére is
- Arra törekszünk, hogy a minőséggel kapcsolatos problémák azonosítása és az ezek megoldására való törekvés folyamatosan jelen legyen a NDI működésében, célunk a minőség folyamatos javítását támogató szervezeti kultúra kialakítása
- A minőség biztosítását és fejlesztését komplex eszközrendszerrel biztosítjuk, amely egyaránt tartalmaz szabályozási, ösztönzési, szakmai támogatási, kommunikációs és szervezési elemeket
- A minőségbiztosítási és minőségfejlesztési stratégiai terv egyik meghatározó bázisát a doktori iskola részletes önértékelése adja, amely programszintű önértékelésekre épül
- A minőségbiztosítás fontos eszközét alkotják a NDI működési szabályzata és ennek mellékletei, továbbá a kari és egyetemi szintű doktori szabályzatok, továbbá ezzel kapcsolatos stratégiai dokumentumok,² melyeket a minőség biztosítási és minőségfejlesztési gyakorlat kiindulópontjának tekintünk
- A minőségbiztosítási és minőségfejlesztési stratégiai terv célja elsősorban nem a jogi értelemben vett szabályozás, hanem minőségbiztosítási és minőségfejlesztési gyakorlat tartalmi orientálása, ugyanakkor biztosítjuk ennek összhangját az érvényben lévő szabályzatokkal
- A minőség biztosítására és fejlesztésére vonatkozó tevékenységet a doktori képzés fejlődését jellemző globális és európai trendek – ezen belül különösen az Európai Egyetemi Szövetség (EUA)³ és ennek doktori képzési tanácsa (EUA CDE) – ezzel kapcsolatos elemzéseinek és ajánlásainak figyelembe vételével folytatjuk
- A minőség biztosítására és fejlesztésére vonatkozó elveket a felsőoktatásban folyó képzésre és kutatásra vonatkozó általános európai minőségbiztosítási és minőségfejlesztési elveknek – ezen belül különösen az Európai Felsőoktatási Térség minőségbiztosítási standardjainak és irányelveinek (ESG)⁴ – megfelelően határozzuk meg
- A doktori iskolák céljainak és működésének sajátosságaiból kiindulva egyszerre, egymással kombinálva alkalmazzuk a képzés és a kutatás minőségét szolgáló eszközöket
- A NDI minőségbiztosítását és minőségfejlesztését az ELTE és a PPK általános minőségbiztosítási és minőségfejlesztési stratégiájának és tevékenységének keretei között, azokkal összhangban végezzük
- A NDI minőségbiztosításának és minőségfejlesztésének eszközrendszerét és mechanizmusait az e területen korábban elindult folyamatokra építve, a fokozatos fejlődés elvét követve fejlesztjük
- A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés területén kiemelt figyelmet fordítunk a belső és külső partnerek bevonására, a velük való együttműködésre
- Támogatunk minden olyan szervezeti folyamatot, amely közvetlenül vagy közvetve hozzájárulhat a minőség fejlődéséhez (pl. nemzetköziesedés, kutatásetikai

² Lásd különösen „A doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosításának elvei és módszerei - ELTE PPK” (1998) című dokumentumot.

³ Lásd itt: <https://eua-cde.org>

⁴ Lásd itt: <https://enqa.eu/index.php/home/esg>

engedélyezési folyamatok, hallgatói kezdeményezések, programszintű önértékelés stb.).

A fenti elveket NDI minőségbiztosítási tervének részeként a Doktori Iskola Tanácsa (DIT) eredetileg 2017-ben fogadta el, ezek azóta kisebb mértékben módosultak. Az iskola vezetése arra törekszik, hogy a fentiekben megfogalmazott általános elveket az érintettek (oktatók, hallgatók, témavezetők, érintett szervezeti egységek vezetői, tanulmányi adminisztráció) megismerjék és a minőség fejlesztését szolgáló tevékenységüket ennek megfelelően végezzék. A terv implementálása érdekében annak elfogadása óta a minőségbiztosítás és minőségfejlesztés minden alkalommal szerepelt a DIT havi rendszerességgel tartott üléseinek napirendjén, aminek nyomán számos, az implementálást támogató konkrét intézkedés történt. Ezt a gyakorlatot a jövőben is fenn kívánjuk tartani.

A doktori iskola vezetése és adminisztrációja

A vezetés és az adminisztráció meghatározó szerepet játszanak az doktori iskola által végzett tevékenységek minőségének biztosításában és fejlesztésében. Az NDI vezetésének 2016-ban történt megújításával egy időben az iskola adminisztrációjának hatékonyabb működtetése érdekében önálló titkári funkciót hoztunk létre, melyet az elmúlt években a Pedagógiai és Pszichológiai Kar egyik vezető munkatársa töltött be. A titkár személye – a funkciót korábban betöltő munkatársunk külföldre távozása nyomán – 2018-ban változott. 2019 végén döntés született arról, hogy 2020 január 1-től a titkári funkciót a Neveléstudományi Intézet egy fiatal munkatársa tölti be. E funkciót a minőségbiztosítás és minőségfejlesztést egyik fontos eszközként tekintjük: arra törekszünk, hogy a titkár napi kapcsolatban álljon a doktori iskola adminisztrációjával, közvetlenül orientálva annak tevékenységét.

A kari doktori szabályzattal összhangban 2016 óta önálló testületként működtetjük a doktori iskola *vezetőségét*, amely havonta egy alkalommal ülésezik és a hozzá utalt ügyekben a NDI tanácsa (DIT) havi rendszerességgel tartott ülései között meghozza a szükséges döntéseket. A vezetőség tagjai a NDI vezetője, titkára, a Neveléstudományi Intézet vezetője és a DIT egyik tagja, akit ez utóbbi testület választással delegál a vezetőségbe, továbbá a NDI adminisztrátora. A doktori iskola vezetése minden jelentősebb olyan döntést, amely két DIT ülés között születik, a vezetőség valamennyi tagjának bevonásával hoz meg. A vezetőség havi rendszerességgel tartott üléseit minden esetben a DIT soron következő ülése előtt tartjuk, és az utóbbi testület ülését itt készítjük elő. A DIT üléseinek minden alkalommal napirendjén van a két DIT ülés között hozott döntések ismertetése, így ezeket a DIT utólagosan értékelni tudja.

A közvetlen adminisztratív munkát a NDI titkára mellett 2016 óta nyílt pályázaton kiválasztott főfoglalkozású adminisztrátor végzi. Feladatleírásában kiemelten jelentetjük meg a minőségbiztosítási és minőségfejlesztési tervben megfogalmazott feladatok végzését, a terv gyakorlati megvalósításának közvetlen segítségét és – a korábbi gyakorlatot megőrizve – erősíteni próbáljuk az adminisztráció kliensorientált működését. 2018 és 2019 folyamán a PPK vezetése integrálta a két (pszichológiai és neveléstudományi) doktori iskolája adminisztrációját, és ez a dékáni hivatalba épült be. Bár a neveléstudományi terület adminisztrációját továbbra is e területre specializálódott munkatárs végzi, ezzel megszűnt a NDI önálló adminisztrációja: az egységesített adminisztráció egyszerre támogatja a két doktori iskolát. A minőségmenedzsment szempontjából ez előnyökkel és hátrányokkal is jár. Az előnyök közé tartozik az adminisztráció ilyen módon megnövekedett mozgásteré és kitágult szervezeti erőforrásai, a hátrányok közé, hogy a NDI minőségmenedzsmentjének azok a specifikumai, melyeket e dokumentum részletesen ismertet, a mindennapi működés során kevésbé érvényesíthetőek.

A NDI vezetése általában is, de különösen a minőségmenedzsment szempontjából kiemelt jelentőségűnek tartja a jól működő doktori hallgatói képviselőt, a hallgatóktól érkező visszajelzéseket és a hallgatók bevonását az iskola vezetésébe. A hallgatók választott képviselője teljes jogú tagja a DIT-nek, ahol a hallgatói szempontok aktív és kezdeményező képviselőt várjuk tőle, különös tekintettel a stratégiai kérdésekre, ezen belül a minőségbiztosítás és minőségfejlesztés kérdéseire is. A hallgatói képviselő sok olyan kezdeményezést tett és tesz, melyek közvetlenül támogatják a minőség biztosítását. A hallgatók szerepvállalását a doktori iskola vezetésében a minőségmenedzsment és minőségfejlesztés szempontjából kifejezetten kedvezőnek tartjuk és ennek erősödését a jövőben is támogatni fogjuk, külön odafigyelve a nemzetközi hallgatói közösség speciális igényeire.

A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés eszközei és mechanizmusai

Az ELTE neveléstudományi doktori iskolájában, részben a korábbi minőségproblémákkal történő szembesülés nyomán, az elmúlt években több olyan lépés történt, amelyek eredményeképpen kialakultak, illetve továbbfejlődtek a minőségbiztosítás és minőségfejlesztés alapvető mechanizmusai és eszközei. Ezek segítségével lehetséges a minőség biztosítása, de számos ponton szükséges a továbbfejlesztésük. Az alábbiakban a már meglévő eszközöket és mechanizmusokat mutatjuk be, ezekre építve a NDI minőségbiztosítási és minőségfejlesztési tervét.

A szabályozás

A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés egyik legfontosabb eszközének tekintjük a doktori iskola működésének szabályozását. 2016-os képzési reformot követően jelentős mértékben átdolgoztuk a NDI működési szabályzatát, egyebek mellett új mellékletekkel kiegészítve azt. Ezekbe beleépítettünk a minőségbiztosítást és minőségfejlesztést is támogató új elemeket, különös tekintettel olyan területekre, mint a képzési programok tervezése, a hallgatók értékelése, a témavezetés, a megszerzett kreditek jóváhagyása, a hallgatói előrehaladás ellenőrzése, valamint a törzstagok és témavezetők megfelelőségének vizsgálata. 2019 őszén a működési szabályzatunkat újra áttekintettük és néhány ponton módosítottuk.⁵

A szabályozással kapcsolatban az egyik fontos törekvésünk, hogy egyensúlyt találjunk a mindenkét egyformán kötelező jogi természetű, és az irányelvekkel vagy állásfoglalásokkal történő, fokozatos alkalmazkodást lehetővé tévő szabályozás között. Az utóbbiak a doktori iskola közössége által elfogadott közös elveket fejezik ki, és fontos céljuk a szervezeti kultúra alakítása. E minőségbiztosítási és minőségfejlesztési terv maga is az utóbbiak közé tartozik.

Erőforrások

A minőség folyamatos biztosítása értelemszerűen erőforrásokat igényel. A magyarországi egyetemeken folyó doktori képzés általános problémája, hogy az egyetemek nem mindig forgatják vissza az e területen keletkező bevételek egészét e képzési formába, ami jellemzi az NDI működését. A doktori képzés mennyiségi növekedését, ami az elmúlt években nagyrészt az angol nyelven folyó képzés kibővülése nyomán következett be, nem követte megfelelő mértékben az e területre fordított erőforrások növekedése. Az ebből fakadó problémák jelentős

⁵ Erről a DIT ugyanazon az ülésén döntött, mint a jelen dokumentumról

hányada nem kezelhető a doktori iskola szintjén, ezek kari, egyetemi és igen gyakran országos szintű intézkedéseket igényelnek.

Arra törekszünk, hogy a doktori képzés területén keletkező bevételek minél nagyobb hányada közvetlenül a doktori képzést szolgálja, aminek érdekében több lépést tettünk és kívánunk a jövőben is tenni. E célt szolgálja a figyelem ismételt felhívása e problémára az éves jelentéseinkben, a doktori képzést szolgáló adminisztráció megerősítése vagy az olyan intézkedések, mint a külföldi hallgatók témavezetését vállaló oktatók rendkívüli díjazása, a konferencia-részvételt és publikálást szolgáló hallgatói támogatások, a hallgatók angol nyelvű kommunikációs képességeinek fejlesztése és hasonlók. Ezen intézkedések nagy része a kari vagy egyetemi szintű vezetői döntéseket igényeltek és igényelnek, melyeket igénylünk, és amelyekre folyamatosan javaslatokat is teszünk.

Önértékelési és monitorozási mechanizmusok és folyamatok

A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés egyik legfontosabb eszközének tekintjük a minőség folyamatos értékelését, amelyben meghatározó szerepe van a doktori képzés kari és NDI szintű vezető testületeinek. Ezek közt legfontosabbak kari szinten működő Pedagógiai és Pszichológiai Doktori Tanács (PPDT), továbbá a doktori iskola szintjén működő DIT és a szűkebb vezetőség

A minőségbiztosításban és minőségfejlesztésben legjelentősebb szerepe a DIT-nek van. E testület ellenőrzése kiterjed a doktori iskolai szervezeti folyamatainak egészére, és a szerepét folyamatosan erősíteni próbáljuk. A DIT-nek a törzstagokon kívül tagjai az egyes programok és programmodulok vezetői (akik egyúttal általában a doktori képzésben érintett kutatási/oktatási szervezeti egységek vezetői is) és a hallgatók képviselője. A programok vezetői a DIT keretein belül havi rendszerességgel találkoznak, ami lehetővé teszi a minőséggel kapcsolatos kérdések folyamatos napirenden tartását. Különösen fontosnak tartjuk a képzési és kutatási tevékenységhez szükséges erőforrások felett rendelkező érintett kutatási/oktatási szervezeti egységek (intézetek) vezetőinek az NDI vezetésébe történő aktív bevonását, amitől a doktori képzés minőségével kapcsolatos felelősségük erősödését is várjuk.

A fenti testületek feladat- és hatáskörének meghatározása során a minőségbiztosítás szempontok értelemszerűen kiemelt figyelmet kapnak. Ilyen feladat- és hatáskörök például az, hogy a DIT tesz javaslatot a doktori iskola törzstagjaira (a törzstagságról a PPDT dönt), a DIT javaslatára a PPTB dönt a doktori iskolába történő felvételtől, ellenőrzi a témakiírók/témavezető személyét és a témakiírásokat, dönt vizsga- és védési bizottságok összetételéről.

A doktori hallgatók félévente beszámolót készítenek előrehaladásukról. A programok vezetői ennek alapján félévente értékelni tudják az adott programhoz kapcsolódó hallgatók tanulmányi és kutatási tervének teljesítését. A jövőben erősíteni kívánjuk e beszámolók tartalmi orientálását és az ezekben található információk felhasználását a mindennapos vezetői gyakorlatban.

A NDI határozottan támogatja a hallgatói értékelési rendszernek a doktori iskolai folyamatokra történő kiterjesztését és ehhez történő adaptálását. Ennek érdekében támogatjuk a doktori képzési és kutatási tevékenység sajátosságaihoz illeszkedő hallgatói véleményfelmérés rendszeresítését, ami a doktorandusz önkormányzat kezdeményezésére és szervezésében zajlik. Elindítottuk a doktori iskolában fokozatot szerzett, illetve korábban itt tanuló doktori hallgatók szakmai pályafutásának nyomon követését egy alumni hálózat szervezésével.⁶ Ezeknek a

⁶ A volt hallgatók első találkozója 2019 októberében történt.

visszajelzési és nyomon követési folyamatoknak növekvő szerepet kívánunk adni a képzési program és a programok mögött található kutatási koncepciók jövőbeni továbbfejlesztésében.

A hallgatói előrehaladás folyamatos nyomon követése érdekében beépítettük a működési szabályzatunkba azokat az elemeket, amelyek lehetővé teszik a doktori hallgatók képzéssel és kutatással kapcsolatos tevékenységének gondosabb tervezését (egyéni előrehaladási terv), ennek rendszeres frissítését és ellenőrzését.

2017-ben átfogó önértékelést indítottunk el olyan módon, hogy minden egyes program (beleértve ebbe az elméleti és kutatás-módszertani képzési modulokat is) előre meghatározott, a DIT által elfogadott szempontokra épülő részletes önértékelést készített. Az ily módon létrejött 11 részletes önértékelésre épülve készült el a NDI első átfogó önértékelése. Ezt a 30 oldalas dokumentumot a DIT 2018 tavaszán megvitatta és elfogadta, majd a kari doktori tanács is megvitatta és tudomásul vette. A SWOT elemzést is tartalmazó dokumentum, rendkívül részletes képet ad a NDI belső folyamatairól, különös tekintettel azokra, amelyek a minőségmenedzsment szempontjából kiemelt figyelmet érdemelnek.

2019-ben, az előző önértékelés során alkalmazott módszereket megtartva, az akkreditációs kötelezettségekhez kapcsolódóan újabb önértékelési folyamatot indítottunk el, melynek eredményeit a minőségbiztosítási és minőségfejlesztési tervünk átdolgozása, azaz a jelen dokumentum elkészítése során már fel tudtuk használni. Az a közös szempontrendszer, melyet az önértékelés során követtünk, maga is minőségmenedzsment eszközként működik, így érdemes itt is bemutatni:

- i. A program
(A program rövid általános bemutatása – célok, célcsoportok, tartalmi orientáció)
- ii. Hallgatók
(Ezt táblázatos formában kell elkészíteni, minden hallgató neve mellett feltüntetve az alábbiakat
Évfolyam
Témavezető és társ-témavezető neve
Doktori kutatás címe
Annak jelzése, hogy az adott doktori hallgató előrehaladásában van-e bármilyen beavatkozást igénylő probléma:
- iii. Témavezetés
(Annak értékelése, hogy a program hallgatóinak témavezetése megfelelő-e, szükség van-e valamilyen ponton beavatkozásra)
- iv. Kurzuskínálat
(Különös tekintettel arra a kérdésre, hogy a program által felkínált, program-specifikus kurzusok kínálata kellően tartalmaz-e és a szükséges oktatói kapacitással elégedettek lehetünk-e)
- v. Kutatási program
(A programhoz kapcsolódó kutatási profil bemutatása, a programhoz kapcsolódó témavezetői témák és szervezeti egységek kutatási projektjei nyújtotta lehetőségek elemzése)
- vi. Minőségmenedzsment
(A programhoz kapcsolódó minőségmenedzsmentként és minőségfejlesztésként értelmezhető lépések bemutatása)
- vii. Innováció
(A programhoz kapcsolódó képzési innovációk, másokkal megosztható jó gyakorlatok bemutatása)

- viii. Nemzetközi dimenzió
(A programhoz kapcsolódó nemzetközi együttműködések, nemzetköziesedési folyamatok bemutatása)
- ix. Műhelyek
(A programhoz kapcsolódó műhelyek bemutatása)
- x. Rövid, tömör SWOT analízis.

Az önértékelés folyamatok részeként is értelmezhetőek a NDI működéséről készült éves jelentések. Ezek 18-20 oldal terjedelmű dokumentumok, amelyeket a DIT minden alkalommal megvitat és elfogad, a NDI esetében nemcsak adminisztratív funkciót töltenek be, hanem fontos minőségmenedzsment funkciójuk is van, hiszen a kialakult műfajuk kikényszeríti, hogy az iskola vezetése minden évben szisztematikusan végiggondolja működési problémáit és ezekre vezetési válaszokat dolgozzon ki. Ezt a gyakorlatot a jövőben is folytatni fogjuk.

Doktori kutatási témák és ezek meghirdetése

A doktori iskolában folyó képzési és kutatási tevékenység minőségét alapvetően meghatározza a képzés és a kutatások mögött lévő *kutatási koncepciók* minősége. Ebből kiindulva a NDI arra törekszik, hogy mindegyik programja (képzési modulja) mögött legyen olyan koherens kutatási koncepció, amely orientálja az adott programhoz kapcsolódó egyéni témavezetői témakiírásokat, elősegítve, hogy az egyes programok sajátos arculattal rendelkező, a kutatómunka minőségének folyamatos garantálására képes kutatási műhelyként működjenek.

A programok vezetői törekszenek arra, hogy erősítsék a programhoz kapcsolódó kutatási koncepció tartalmi koherenciáját, megvalósíthatóságának feltételeit, az egyes témavezetők által meghirdetett kutatási témáknak a programszintű kutatási koncepcióhoz való illeszkedését, valamint a kutatási koncepció ismertségét. Minőségbiztosítási szempontból fontos eszköznek tekintjük a doktori kutatásoknak a kar intézeti kutatási programokhoz való határozott hozzákapcsolását, a túlzott tematikus sokféleség és elaprózottság csökkentését, továbbá – különösen az állami támogatásban részesülő hallgatók esetében – a doktori hallgatók munkájának a kutatási és oktatási feladatokat ellátó szervezeti egységek munkájába történő erősebb integrálását. Az ösztöndíjas hallgatóinkat lényegében teljes értékű munkatársainknak tekintjük, akik munkájának ellenőrzése és támogatása annak a szervezeti egységnek a felelőssége, melyen belül a munkájukat végzik. Arra törekszünk, hogy az érintett szervezeti egységek vezetői mindent tegyenek meg annak érdekében, hogy ennek feltételeit ténylegesen megteremtsék.

Az egyéni kutatási programok minőségének jelenleg egyik legfontosabb garanciája, hogy a NDI téma-kiírója illetve témavezetője csak olyan, a tudományos kutatómunkát magas szinten művelő oktató, kutató lehet, akit a DIT előzetesen (2016 tavasza óta titkos szavazással) elfogadott. Az NDI témavezetői listájára történő felvételre a működési szabályzat erre vonatkozó rendelkezéseivel összhangban a DIT tagjai – általában az érintett a programok vezetői – tehetnek javaslatot. Az egyes doktori hallgatók témavezetőinek megbízásáról a DIT javaslata alapján a Pedagógiai és Pszichológiai Kar Doktori Tanácsa (PPDT) dönt. Határozott lépéseket tettünk annak érdekében, figyelembe véve a nemzetközi standardokat is, hogy a témavezetéssel kapcsolatos szakmai követelmények pontosabban legyenek megfogalmazva, bevonva ebbe a NDI témavezetői közösségét (erre később a témavezetőkről szóló részben még visszatérünk).

A NDI arra törekszik, hogy folyamatosan javítsa a doktori hallgatók által megvalósított egyéni kutatási programok minőségét. Ennek érdekében olyan eljárások kidolgozására törekszik, melyek lehetővé teszik az egyéni kutatási tervek minőségének értékelését (ilyen pl. az egyéni

kutatási tervek egységes standardok alapján történő szisztematikus elemzése). A komplex vizsgára vonatkozó szabályaink és irányelveink kidolgozása során megfogalmaztunk olyan standardokat, melyek lehetővé teszik az egyéni kutatási tervek minőségének egységes értékelését és orientálják ezek kidolgozóit (erre később a komplex vizsgáról szóló részben még visszatérünk).

A doktori kutatások minőségének fejlesztését a NDI, illetve a PPDT pályázati úton elosztott pénzügyi támogatással támogatja, ami lehetőséget nyújt többek között a kutatási költségek, illetve külföldi konferencia-részvételi költségeinek költségek fedezésére. A programvezetőkön és témavezetőkön keresztül ösztönözzük a hallgatók számára a külföldi egyetemeken hasonló kutatásokat végző oktatóival a kapcsolattartást. Az egyes programok hazai és nemzetközi tudományos szimpóziumok, hallgatói konferenciák, műhelyek szervezésével támogatják a doktori hallgatók kutatásait, illetve ezek eredményeinek bemutatását, különös tekintettel az e tekintetben korábban kevésbé támogatott fokozatszerzési időszakokra. A kutatások színvonalának javításában meghatározó szerepe van a nemzetközi együttműködéseknek, így ezt a funkciót is betöltötte a Horizon2020 támogatással folyó EDiTE program.⁷

Felvétel a doktori képzésbe

A doktori képzés minőségét alapvetően meghatározza a képzésbe felvett hallgatók kiválasztásának mechanizmusa. Ebből kiindulva törekszünk a felvételi követelmények világos meghatározására és a felvételi folyamat minőségbiztosításának folyamatos fejlesztésére. A felvétel minden esetben az egyes programokra történik, ennek megfelelően a felvételi eljárásban a DIT által kijelölt háromtagú felvételi bizottságok vesznek részt melynek elnöke az érintett program vezetője. Arra törekszünk, hogy a programok, ahol lehetséges, közös felvételi bizottságokat hozzanak létre, így csökkenteni tudjuk ezek számát, és erősíteni tudjuk az egységes minőségi követelmények érvényesülését. A jövőben ebbe az irányba további lépéseket kívánunk tenni.

A felvételi bizottságokba meghívást kap a hallgatói képviselő is, aminek minőségbiztosítási funkciója is van. A bizottságok értékelik a jelöltek előzetesen benyújtott kutatási tervét, annak megvalósíthatóságát, valamint azokat a (személyi és infrastrukturális) feltételeket, amelyek a kutatási terv teljesítéséhez szükségesek. A felvételi értékelés a benyújtott előzetes kutatási terv mellett figyelembe veszi a korábbi kiemelkedő tudományos diákköri munkát, más tudományos produktumokat, a szakkollégiumi tevékenységet, a hallgatói közösségi munkát. A jelentkezők értékelése előre rögzített szempontrendszer alapján, ennek megfelelő pontozási eljárás alkalmazásával történik, amelyet a DIT minden évben megvitat, és ha szükséges, módosít.

A NDI elvárja, hogy a jelöltek, a jelentkezés beadása előtt aktív munkakapcsolatot alakítsanak ki leendő témavezetőjükkel és vele együttműködve dolgozzák ki a benyújtott előzetes kutatási tervüket, összhangban annak a programnak a kutatási koncepciójával, amelynek felvételük esetén a hallgatói lesznek. A felvételi bizottságok kiemelt figyelmet fordítanak a beadott előzetes kutatási tervek minőségére, ezen belül a leendő témavezetőtől kapott iránymutatások figyelembe vételére. Tervezzük a felvételi követelmények további pontosítását, ezen belül a jelentkező által korábban végzett kutatási és publikációs tevékenység pontosabb dokumentálását, illetve ajánló levelek bekérését. Szorgalmazzuk a felvételi eljárás digitalizálását, amelyet a felvételi folyamat minőségbiztosítása egyik legfontosabb eszközeinek tekintünk.

⁷ A programról részletes információ található a <https://nevtud.ppk.elte.hu/content/edite.t.6016?m=2563>, továbbá a <http://www.edite.eu> honlapokon.

Tekintettel a külföldi hallgatók arányának látványos növekedésére, a felvételi folyamat minőségét egyre inkább a külföldi hallgatók felvételének minősége határozza meg. Ennek gyakorlata jelentős mértékben eltér a hazai hallgatók felvételének a gyakorlatától, így e területen sajátos minőségmenedzsment megoldások alkalmazására van szükség. A külföldi hallgatóink döntő hányada Stipendium Hungaricum ösztöndíjjal érkezik hozzánk, így az ő felvételük a Tempus Közalapítvánnyal történő együttműködésben és a nemzetközi szakterület aktív bevonásával történik. Ezen a területen legalább három olyan kihívással szembesülünk, amelyek beavatkozást igényelnek, és amelyekkel kapcsolatban több lépést már megtettünk, és újabbakat tervezünk. Mindenekelőtt javítanunk kell azokat a mechanizmusokat, amelyek lehetővé teszik, hogy a hazai jelentkezőkhöz hasonlóan a külföldi jelentkezők is időben összekapcsolódjanak potenciális témavezetőjünkkel és a kutatási koncepciójukat vele együttműködve dolgozhassák ki. Másodsorban javítani kell azt a képességünket, hogy megítélhessük a hozzánk jelentkezők szakmai és nyelvi felkészültségét. Az utóbbi érdekében tervezzük egy nyelvi teszt alkalmazását, tekintettel arra, hogy a nyelvi kompetenciák biztonságos megítélését sem a hivatalos nyelvvizsga igazolások, sem a jelentkezőkkel folytatott Skype interjúk nem garantálják. Végül a külföldi hallgatóink esetében a felvételin túl kiemelt figyelmet igényel beilleszkedésük támogatása, ami a nemzetközi területtel, a hallgatói támogató rendszerekkel és a doktorandusz önkormányzattal való intenzív és újszerű együttműködést igényel.

A fokozatszerzési eljárásba kívülről – esetenként más doktori iskolákból átlépő – doktoranduszok esetében önálló döntés-előkészítő eljárást működtetünk, amelynek keretei között a DIT által felkért szakértők egy habitusvizsgálat jellegű folyamatban részletesen értékeli a jelölt szakmai teljesítményét. A DIT az így készült szakmai vélemény alapján tesz javaslatot a PPDT-nek a jelölt felvételére. Ebben a folyamatban fontos szerepe van a jelölt leendő témavezetőjének is, akinek előzetesen ugyancsak értékelnie kell a jelölt teljesítményét, a fokozatszerzésre való alkalmasságát, és ennek alapján kell jeleznie a jelölt elfogadását.

A képzési szakasz és az NDI képzési programja

A doktori iskolában folyó munka minőségének biztosításában és fejlesztésében a korábbiaknál kisebb, de továbbra is meghatározó szerepe van a képzési programunk tervezésének és megvalósításának. Ennek megfelelően fejlesztjük a képzési program tervezése során követett eljárásokat, a képzési program megvalósításában támogatjuk a tanulás és tanítás minőségének javítását szolgáló innovatív kezdeményezéseket.

A doktori képzés tanulmányi követelményei a doktori iskolában *moduláris szerkezetű doktori képzési programokban* teljesíthetők. A program vagy programmodul olyan képzési és oktatásszervezési egység, amelynek oktatási-kutatási feltételeit a minősített vezető oktatók közös műhelyt alkotó csoportja biztosítja a *programvezető* irányításával. A NDI több éve arra törekszik, hogy erősítse az egyes programok vezetőinek stratégiai irányító szerepét, nemcsak a kutatás, hanem a képzés területén is. Az egyes programok vezetői – az érintett szakmai szervezeti egységek vezetőivel együttműködve – gondoskodnak az adott program belső tartalmi koherenciájáról, a megfelelő program-specifikus kurzuskínálatról, a program mögött lévő oktatói erőforrások folyamatos minőségi fejlesztéséről, a rendelkezésre álló tartalmi források bővítéséről és tanulási-tanítási módszerek folyamatos fejlesztéséről.

A NDI képzési programja minőségének egyike fontos garanciáját alkotja, hogy az egyes programok (programmodulok) közös elméleti és kutatás-módszertani alapokra épülnek. Ezek egyike az általános *elméleti megalapozást*, a másik a *kutatás-módszertani felkészítést* szolgálja.

E két közös programmodulnak saját felelős vezetője van, akik a programvezetőkhez hasonlóan kiterjedt stratégiai és operatív felelősséggel rendelkeznek.

A NDI kiemelt és növekvő figyelmet fordít a kutatás-módszertani alapok erősítésre, arra törekedve, hogy minden egyes doktori hallgató alapos, az egyéni kutatási tervének megvalósítását közvetlenül is támogató kutatás-módszertani felkészítést kapjon. Ezt támogatja az is, hogy a komplex vizsga egyik elemévé tettük a kutatás-módszertani részvizsgát, arra törekedve, hogy kivétel nélkül minden hallgatónk megfelelő és sokoldalú (pl. kvalitatív és kvantitatív megközelítéseket támogató) kutatás-módszertani kompetenciák birtokába jusson, függetlenül attól, hogy egyéni kutatási programjának mi a tartalma.

Az egyes programok (programmodulok) témája az adott tudományterület oktatásra érdemes részterülete, és olyan tartalmi sajátosságok jellemzik, amelyek megkülönböztetik más moduloktól, egyben alkalmassá teszik más modulokkal való kapcsolódásra. A programok vezetőit és azok szakmai tartalmát („tanegység listáját”) a DIT javaslatára a PPDT hagyja jóvá. A programmodulok elfogadásáról, illetve a tematikák felújításáról a DIT felterjesztése alapján a PPDT dönt. A tematikákat legalább háromévenként felülvizsgáljuk.⁸

A 2016-os évben elindult új rendszerű képzés és az azzal párhuzamosan nyújtott, kifutó korábbi képzési program koherenciáját az NDI olyan megfeleltetési rendszer kialakításával és működtetésével biztosította, amely lehetővé tette, hogy azok a hallgató, akik tanulmányaikat a korábbi képzési programban kezdték meg, általában az új képzési programban kínált kurzusok látogatásával is teljesíthessék a képzési követelményeket.

A képzési („képzési és kutatási”) szakaszból a fokozatszerzési („kutatási és disszertációs”) szakaszba történő átmenet meghatározó állomása a korábbi doktori szigorlatot 2016-tól kiváltó komplex vizsga, amellyel a következő részben külön foglalkozunk. Itt annyit érdemes megjegyezni, hogy a komplex vizsga tartalmának alakítása során egyik kiindulópontunk az, hogy ez visszahat a képzési program keretén belül zajló tanulási-tanítási folyamatra. Figyelmet fordítunk a képzési program és a komplex vizsga közötti összhang (*alignment*) erősítésére, de abból indulunk ki, hogy a vizsgakövetelmények egyéni tanulással is teljesíthetőek, így nem törekszünk teljes megfeleltetésre.

A képzés minőségének biztosításában meghatározó szerepe van a kreditrendszernek. A 2016-os képzési reformot követően nemcsak mennyiségi, hanem minőségi változtatásokat is végrehajtottunk a kreditrendszerünkben. Kari szinten új kredittervezési és kredit-jóváhagyási rendszert építettünk ki. A NDI ezen a területen is határozottan támogatja a digitalizálást: e nélkül e rendszer nemcsak túl sok adminisztratív teherrel jár, de korlátozza annak lehetőségét is, hogy ezt a mindennapos programvezetői és témavezetői ellenőrző munkában hatékonyan használni tudjuk.

A kreditrendszerünk egyik meghatározó elemét alkotja a kutatási és tanítási kreditek gyűjtésének és elismerésének szabályozása. Az NDI-ben korábban is volt olyan szabályozás, amely a kutatási kreditek megszerzésének és elismerésének gyakorlatát meghatározta, de a 2016-os képzési reform nyomán ezt jelentősen továbbfejlesztettük. Ennek egyik meghatározó eleme a tanítási kreditek megszerzésének szabályozása, ami a doktori képzés hazai és nemzetközi gyakorlatában innovatívnak számító megoldások kidolgozásával járt (a tanítási gyakorlat felbontása részelemekre és ezekhez kreditek hozzárendelése).

⁸ Az NDI képzési terve letölthető http://www.doktori.hu/index.php?menuid=191&lang=HU&di_ID=52 weboldaltól)

A komplex vizsga

A 2016 utáni képzés reform nyomán a minőségmenedzsment egyik meghatározó eszközévé is vált a képzés második évének végén tett komplex vizsga. A komplex vizsga szabályainak és a vizsgáztatást orientáló irányelveknek a kidolgozása csaknem egy éves folyamat volt. Ennek eredményeképpen a DIT két, egymáshoz szorosan kapcsolódó dokumentumot fogadott el: az egyik a vizsgára vonatkozó *szabályzat*, a másik a vizsgáztatási folyamatot orientáló *irányelvek*. A szabályzat és az irányelvek megkülönböztetésének a minőségmenedzsment szempontjából meghatározó jelentősége van, hiszen ez teszi lehetővé, hogy olyan folyamatokat is minőségellenőrzés alá vonjunk, amelyek formális szabályozása a működés bürokratizálódását eredményezné, de amelyek esetében fontos, hogy közösen elfogadott minőségstandardoknak megfelelően működjenek.

A komplex vizsga megszervezésében jelentős olyan újításokat hajtottunk végre, amelyek a minőség garantálását szolgálják. A vizsgának három része van: egy általános elméleti, egy kutatás-módszertani és egy olyan, amely a kutatási tervek értékelését szolgálja. Ezek követelményeit a DIT hosszú ideig tartó és számos szempont figyelembe vételét igénylő vitákat követően fogadta el, és a követelményeket az eddigi vizsgák tapasztalatainak a fényében tovább akarjuk fejleszteni.

Az eddig lezajlott két komplex vizsgát követően elvégeztük a tapasztalatok elemzését, amihez jelentős támogatást adtak a doktorandusz önkormányzat e területen kifejtett kezdeményezései (önálló részletes és cselekvési tervet is tartalmazó elemzést kaptunk a hallgatóktól). Ezek alapján néhány ponton módosítottuk a területre vonatkozó szabályzatunkat és irányelveket.

A komplex vizsgához kapcsolódik az egyik legjelentősebb, a minőségbiztosítást szolgáló kezdeményezésünk. Túl azon, hogy a kutatási tervekkel kapcsolatos tartalmi és minőségi követelményeket nagymértékben erősítettük, bevezettük a kutatási tervek bírálatának új rendszerét. A Nyelvpedagógiai programunk korábbi gyakorlatából kiindulva általánossá tettük, hogy minden egyes kutatási tervet két, egy belső és egy külső szakértő értékeli, így a kutatási tervek olyan bírálati folyamaton mennek keresztül, ami lényegében a doktori védés egyes elemeit szimulálja. A hallgatóktól kapott visszajelzések és a komplex vizsgákon szerzett tapasztalatok alapján ezt a kezdeményezést sikeresnek ítéljük, és fenn akarjuk tartani. Mint minden minőségfejlesztési beavatkozásnak, ennek is értelemszerűen vannak költségei (beleértve ebbe az adminisztrációra háruló többletterheket), amelyeket, mint erre korábban utaltunk, a doktori képzés megnövekedett bevételeiből szükséges fedezni.

A fokozatszerzési szakasz és a fokozatszerzési eljárás

A minőség biztosítása és fejlesztése szempontjából különös figyelmet érdekel a fokozatszerzési szakasz, amely a képzési szakasztól eltérő minőségbiztosítási eszközök és mechanizmusok alkalmazását igényli, különös tekintettel arra, hogy ebben a szakaszban a doktori hallgatók nagyobb önállósággal végzik a munkájukat, mint a képzési szakaszban. E szakaszban az önálló hallgatói kutatói munka minőségét különösen erősen befolyásolja az elfogadott egyéni kutatási terv és a témavezetővel történő együttműködés minősége. A témavezetéssel kapcsolatos részletes szakmai elvárások kidolgozása során kiemelt figyelmet szentelünk a fokozatszerzési szakaszra, figyelembe véve a 2016-ban életbe lépett új képzési rend sajátosságait, ezen belül a kreditmegoszlás arányainak eltolódását a formális képzés felől az önálló tanulás és kutatás felé.

A fokozatszerzési eljárás keretei között a minőségbiztosítás egyik fontos eszköze a *nyilvános műhelyvita*, amely minden esetben megelőzi a doktori értekezés benyújtását. A korábbiaknál jóval nagyobb figyelmet fordítunk a műhelyviták minőségbiztosítására. Ezek előkészítésében

az előző időszakkal összevetve nagyobb szerepet kaptak a programok vezetői, akik a témavezetőkkel együttműködve készítik elő a műhelyviták megszervezését.

A műhelyvitára a sikeres szigorlat (komplex vizsga) és a disszertáció benyújtása közti időszakban kerül sor. Időpontját úgy jelöljük ki, hogy a disszertáció hivatalos benyújtásáig elég idő maradjon az elhangzott javaslatok alapján a szükséges korrekciók elvégzésére: a kijelölt időpontot egy hónappal a műhelyvitát megelőzően kell nyilvánosságra hozni.

Általában a minőségbiztosítást szolgálják a műhelyvita megszervezésére vonatkozó előírásaink, így különösen az alábbiak

- a témavezető javaslatára programvezető dönt a disszertáció műhelyvitára bocsátásáról, jelöli ki a felkért bírálókat és vezeti a vitát
- a műhelyviták technikai előkészítéséről a programvezetők kérésére a doktori iskola adminisztrátora gondoskodik
- műhelyvita forgatókönyvének a nyilvános védés forgatókönyvéhez hasonló módon történő meghatározása
- a műhelyvitán az elhangzott észrevételek rögzítése a témavezető által hitelesített emlékeztetőben (ez csatolható a doktori eljárás dokumentumaihoz, azaz hozzáférhetővé tehető a bíráló bizottság számára)
- kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy a műhelyvitán elhangzott észrevételeket a jelölt figyelembe vegye a disszertáció végleges változatának elkészítésében (a programvezető a vita tapasztalatai alapján kezdeményezheti a disszertáció átdolgozását)

A műhelyviták szervezésére vonatkozó szabályainkat a jövőben felül kívánjuk vizsgálni és a tapasztalatok fényében ezeket várhatóan módosítani fogjuk.

A minőségbiztosítást szolgálják a bírálatok elkészítésére és a nyilvános vita megszervezésére vonatkozó szabályok. Ezek közül kiemelhető, hogy az értekezés benyújtása után a bíráló bizottság tagjai nyomtatott és elektronikus formában is megkapják a disszertációt és a téziszfüzetet. A bíráló bizottság tagjai az opponensi véleményeket mindkét bírálat beérkezése után, a jelölt erre adott válaszait pedig legkésőbb a védés előtt egy héttel elektronikus formában kapják meg. A nyilvános vita meghirdetésekor az értekezés és a téziszfüzet nyilvánossá válik a www.doktori.hu lapon, amire rámutat a doktori iskola honlapja is. Az opponensek személye a bírálatok elkészültéig nem nyilvános és a bírálókhöz kiküldött értekezés utólag nem módosítható. Tekintettel arra, hogy a nyilvános vita megszervezése a kari tanulmányi adminisztráció feladata, és e folyamat minőségéről ennek az adminisztrációnak kell gondoskodnia, e terület az NDI vezetése részéről speciális figyelmet és magas szintű együttműködést igényel.

A doktori folyamat minőségbiztosításában meghatározó szerepet játszik a védési bizottságok összetételének és a bírálóknak meghatározása. Az NDI-ben erre minden esetben a programok vezetői tesznek javaslatot a DIT számára úgy, hogy erről konzultálnak az érintett témavezetőkkel. A javaslatokat a DIT az ülése előtt írásban kapja meg, ezeket az adminisztrátor kivetíti. A javaslatokról a DIT minden ülését önálló naprendi pont („doktori képzési személyi ügyek”) keretében dönt, nyílt vita és szavazás formájában, majd a döntését jóváhagyásra a PPDT elé terjeszti. Az utóbbi testületben az elmúlt időszakban nagyon ritkán fordult elő, hogy a DIT javaslatát megkérdőjelezték volna. Arra törekszünk, hogy ezt az elmúlt években kialakult gyakorlatot megőrizzük.

A fokozatszerzés minőségi követelményei

A doktori képzés minőségének biztosításában kiemelkedő szerepe van a fokozatszerzés követelményei meghatározásának. Ezek között különösen fontos a publikációs követelmények

meghatározása. A NDI doktoranduszainak a doktori fokozat megszerzéséhez legalább *három tudományos publikációt* kell megjelentetniük a *disszertáció témájában*, a magyar hallgatók esetében legalább egyet *idegen nyelven*. A doktori iskola arra törekszik, hogy az idegen nyelvű publikációk növekvő hányada jelenjen meg az ajánlott referált folyóiratokban. A jövőben erősíteni kívánjuk a publikációs követelményeket, továbbá nagyobb támogatást kívánunk adni a hallgatók publikációs tevékenységéhez, annak érdekében, hogy a magas szintű kari követelményeknek a NDI minden hallgatója meg tudja felelni

A fentiek mellett az abszolutórium megszerzésének (komplex záró vizsga letételének) is feltétele, hogy a doktorandusz rendelkezzen tudományos, ezen belül publikációs tevékenységgel megszerzett megfelelő számú kredittel. A tudományos tevékenységért adható kreditek számát a doktori iskola erre a célra kidolgozott részletes kreditbeszámítási táblázatban határozza meg: a témavezetők és a programok vezetői ennek alapján értékelik a hallgatók tudományos tevékenységét és ennek alapján kell meghatározniuk az ezért adható kreditek számát.

A tudományos tevékenységért adható kreditek számát a doktori iskola differenciált módon határozza meg, megnevezve azokat a tudományos folyóiratokat, amelyekben preferálja a doktoranduszok publikációs aktivitását. A doktori iskola a tudományos publikációk különböző műfaját (pl. tanulmány, kutatási jelentés, recenzió) határozza meg, így a publikálás mellett a doktoranduszok – összhangban a doktori képzés kredittáblázatával – egyéb kutatási tevékenységekkel is szereznek krediteket.

A doktoranduszoknak a publikációikat rögzíteniük kell a MTMT adattárban. A NDI vezetése kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a doktori iskola hallgatói megismerjék MTMT adattárat és a publikációs, illetve hivatkozási adataik ebben történő rögzítésének módját.

A témavezetői munka minőségének fejlesztése

A NDI vezetése abból indul ki, hogy a doktori képzés minőségének legmeghatározóbb tényezője a témavezetői munka minősége. A 2016-os képzési reformot követően a témavezetők szerepe és felelőssége a korábbiaknál is erősebb lett. A kockázat-elemzésünk szerint a témavezetők magas száma és e számnak a képzési expanzió nyomán történt további növekedése, valamint – ezzel összefüggésben – a témavezetőkkel szemben támasztott követelményeink nem elég következetes érvényesítése jelentős minőségkockázatot jelent. Ezzel összhangban a témavezetői munka minőségének fejlesztését tekintjük a NDI egyik legfontosabb stratégiai prioritásának, és ennek érdekében számos intézkedést hoztunk és tervezünk a jövőben.

Az egyik legfontosabb lépés a témavezetők korábban említett „akkreditálása”, azaz annak az eljárásnak a bevezetése és folyamatos alkalmazása, amely a DIT szavazásához köti azt a döntést, hogy valaki az NDI-ben témavezetővé válhat (így témát hirdethet). Ezzel kettős szűrőt vezettünk be: a témavezető személyéről először általános alkalmassági döntést hozunk, majd minden konkrét esetben, amikor egy hallgatót felvesszünk vagy témavezető-váltásról döntünk, a DIT javaslata alapján kari (PPDT) szintű döntés történik.

A DIT nemcsak a témavezetői státusba kerülésről dönt a fent leírt módon, hanem a társ-témavezetőről is. Egyre gyakrabban alkalmazzuk a társ-témavezetést: a kettős vagy teamben történő témavezetésnek e formáját a jövőben tovább kívánjuk bővíteni. A társ-témavezetést az esetek nagy részében a témavezetői kompetencia biztosítása indokolja, de ezt a témavezető kompetenciák megtanulása egyik formájának is tekintjük.

A témavezetők felelősségkörét a NDI működési szabályzata részletesen szabályozza. Emellett e területen is alkalmazzuk a formális, jogi érvényű szabályok kiegészítését olyan, a NDI szakmai közösségén belül kialakul konszenzust tükröző irányelvek megfogalmazásával, amelyek orientálják a témavezetővé válás folyamatát és a témavezetői munka értékelését. A DIT 2018 tavaszán fogadta el az *„Irányelvek a témavezetői tevékenység minőségének fejlesztésére az ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskolájában”* című dokumentumot, amit az egyik legfontosabb lépésünknek tekintünk a témavezetői munka minőségének biztosítása területén (ezért ezt a dokumentum melléklete is tartalmazza). Ebben, egyebek mellett, részletesen megfogalmaztuk azokat a szakmai követelményeket, melyeket a NDI-ben témavezetést vállaló oktatóknak teljesíteniük kell, és részletesen kibontottuk a témavezetői felelősség tartalmát. A NDI-ben e dokumentum orientálja a témavezetői munka minőségfejlesztését célzó tevékenységeket.

Az irányelvek elfogadásával együtt elindítottunk egy stratégiai reflexiót arról, milyen konkrét tovább lépésekkel tudjuk fejleszteni a témavezetés minőségét. A DIT egyik tagja⁹ vezetésével elkezdődött és jelentősen előrehaladt egy olyan stratégia kidolgozása és megvalósítása, amely a témavezetői munka minőségének fejlesztését pozitív beavatkozásokkal próbálja javítani. 2019 elején már ehhez illeszkedve szerveztük meg az éves témavezetői értekezletünket, amelyen a témavezetői közösség tagjai minden korábbinál nagyobb számban voltak jelen. Itt aktív tréningmódszerek alkalmazásával történt a témavezetői munkát gátló tényezők azonosítása és az ezek korrigálását szolgáló lépések meghatározása. Érdemes megjegyezni, hogy az éves témavezetői értekezletek szervezése a korábbi minőségbiztosítási és minőségfejlesztési tervünk implementálását jelenti.

Meghatározó jelentőségű minőségbiztosítási eszköznek tekintjük a témavezetői feladatok háromoldalú megállapodásban történő rögzítését, amit 2017-ben kezdtünk alkalmazni. Az adminisztrációs kapacitások hiánya miatt ennek implementálása akadozik: a rendelkezésre álló kapacitások birtokában fokozatosan vezetjük be, hogy minden egyes doktori hallgatónak legyen általa, a témavezetője és a programvezetője által aláírt háromoldalú megállapodása (ez a Horizon2020 projektünkben alapvető követelménynek számított).

A minőségfejlesztés szempontjából érdemes kiemelni, hogy a témavezetői munka fejlesztésével kapcsolatban szerzett tapasztalatainkat egy nemzetközi fejlesztési program keretei között megoszthattuk a doktori képzés európai szakértőivel. Az európai fővárosi egyetemeket képviselő UNICA által koordinált konzorcium tagjaként (az EUA Doktori Képzési Tanácsának¹⁰ szakmai irányítása mellett) az ELTE is részt vesz egy közép-ázsiai ország doktori képzési rendszerének fejlesztésében (UZDOC projekt). Ennek budapesti rendezvényén az NDI munkatársai tartottak olyan tréningfoglalkozást doktori iskolák munkatársainak, melynek célja annak támogatása volt, hogy a témavezetői munka minőségének fejlesztését célzó stratégiát dolgozzanak ki.

Nyilvánosság, tájékoztatás

A minőség biztosításában és fejlesztésében jelentős szerepet játszik a nyilvánosság és a tájékoztatás. Az NDI vezetése kiemelt jelentőségűnek tartja az iskola működésének nyilvánosságát és átláthatóságát, amit a minőségbiztosítás és minőségfejlesztés egyik legfontosabb eszközének tart. Ennek megfelelően az adminisztráció egyik fontos feladatákként határozza meg az iskola honlapjának folyamatos karbantartását és fejlesztését az új kari honlap

⁹ Horváth H. Attila

¹⁰ Ennek honlapját lásd itt: <https://eua-cde.org>.

által meghatározott formai és tartalmi keretek között. A NDI vezetősége havi rendszerességgel megtartott megbeszélésén figyelmet fordítunk a honlapon történt változások áttekintésére és a DIT minden évben egy alkalommal napirendre kívánja tűzni a honlap értékelését. Ezt a gyakorlatot a jövőben is fenn kívánjuk tartani.

A tájékoztatás és nyilvánosság számára különös kihívást jelent az angol nyelvű képzés felfutása. Folyamatosan fejlesztjük a NDI angol nyelvű honlapját és gazdagítjuk az itt elérhető anyagokat. A nemzetközi területtel együttműködve minden évben külön angol nyelvű évnyitót tartunk, és törekszünk az itt adott tájékoztatás minőségének és tartalmi gazdagságának javítására. A doktori képzés dokumentumainak angol nyelven történő elérhetőségének biztosítása jelentős többlet erőforrásokat igényel, így ez is azon területek közé tartozik, ahol csak kari vezetői támogatással tudunk előrébb lépni.

A nyilvánosság és tájékoztatás egyik eszközét alkotják a felvételi időszak elején tartott nyílt napjaink, amelyek forgatókönyvét és tartalmát a DIT előzetesen megvitatja.

A nyilvánosság minőségfejlesztő szerepét olyan innovatív szervezeti megoldásokkal is támogatjuk, mint a hallgatói kutatási tervek megosztása a doktori iskola belső nyilvánossága számára hozzáférhető felületen. Ez lehetővé teszi, hogy a kutatási terveket azok formális leadása előtt e közösség minden tagja megismerhesse, és azokra reflektálhasson.

Nemzetköziesítés

A nemzetköziesítést a minőségbiztosítás és minőségfejlesztés egyik fontos eszközének tartjuk, illeszkedve az ezzel kapcsolatos egyetemi és kari szintű stratégiákhoz. 2016-tól kezdve a NDI több programja kínál, és ténylegesen nyújt angol nyelvű képzést, azaz fogad angol nyelven tanuló külföldi hallgatókat. Mint arra korábban többször utaltunk, az angol nyelvű képzés expanziója új, a korábbiaktól jelentősen eltérő minőségmenedzsment kihívásokat támaszt, így e terület egyre nagyobb külön figyelmet igényel a minőségbiztosítással és minőségfejlesztéssel kapcsolatos tevékenységünkben.

A NDI nemzetköziesedésének meghatározó eszköze volt az NDI részvétele a korábban említett, Horizon2020 támogatással folyó EDiTE programban, illetve az ezt megvalósító, öt európai egyetem részvételével folyó projektben. Az e programban való részvétel az NDI számára lehetővé tette többek között a más európai országokban működő neveléstudományi doktori iskolák minőségbiztosítással, minőségfejlesztéssel és minőségmenedzsmenttel kapcsolatos tapasztalatainak megismerését és az eredményes módszerek hazai adaptálását. At kellett vennünk a Horizon2020 programban (ezen belül a Marie-Curie programban) érvényes, a doktori képzéssel kapcsolatos általános normákat, amelyek jelentős része a hazai környezetben szokatlan vagy ismeretlen volt. E projektben önálló munkacsomagként jelent meg a minőségbiztosítás, és e keretek között a Horizon2020 program követelményeinek megfelelő minőségbiztosítási standardokat kellett alkalmaznunk, amelyeknek több elemét fokozatosan próbáltuk átvinni a NDI működésének egészére (ilyen például a témavezetői megállapodások korábban említett rendszere). Az EDiTE projektben részt vevő egyetemek a projekt lezárulását követően is folytatni kívánják az együttműködést. 2019 őszén ezek az egyetemek és néhány újabb partner úgy döntött, hogy az ELTE koordinálása mellett készítene el újabb Horizon2020 pályázatot, amely további lökést adhat a minőségbiztosítással kapcsolatos nemzetközi együttműködéshez is.

Az EDiTE program mellett a NDI létező nemzetközi kapcsolatrendszerének egészét szükséges végiggondolni a minőségbiztosítás és minőségfejlesztés perspektívájából. E kapcsolatrendszer egészét ki kell használnunk annak érdekében, hogy megismerjük más doktori iskolák

minőségbiztosítási és minőségfejlesztési gyakorlatát és a tapasztalataiból tanulni tudjunk. Fel kell használnunk a nemzetközi partnereinktől kapott visszajelzéseket és ki kell használnunk a közös kutatási projekteken rejlő minőségbiztosítási és minőségfejlesztő lehetőségeket. A NDI kezdeményezte és kezdeményezni fogja a neveléstudományi doktori képzés területén fontos szerepet játszó egyetemekkel történő együttműködési megállapodások megkötését.¹¹

Az angol nyelvű programokban tanító oktatók részvételével az EDiTE projekt keretében korábban havi rendszerességgel szervezünk olyan megbeszélést, amelynek célja az angol nyelvű programok tartalmi fejlesztése, a képzési program belső koherenciájának erősítése, a képzés során szervezett tapasztalatok megosztása és a képzési-kutatás innovációk támogatása. Ezt a gyakorlatot a projekt lezárulását követően új keretek között szeretnénk fenntartani.

Az angol nyelven tanuló hallgatók témavezetőinek kiválasztása kiemelt figyelmet kap. A magyar nyelvű témavezetési jogosultság nem jelent automatikusan jogosultságot az angol nyelven történő témavezetésre: erről a DIT személyenként külön döntést hoz. Az angol nyelvű programokban témavezetést ellátó oktatókat kari vezetői döntés nyomán külön díjazásban tudjuk részesíteni.

Törekszünk a nemzetköziesedésben rejlő további lehetőségek kihasználására. Ilyen például bekapcsolódásuk az UNICA korábban említett UZDOC programjába, ami nemcsak a doktori képzéssel kapcsolatos saját tudásunk és tapasztalataink megosztását tette lehetővé, hanem a doktori képzés európai gyakorlatának és az e területre jellemző fejlődési folyamatoknak a közvetlen megismerését is, beleértve ebbe a doktori képzés minőségbiztosításának a területét is. Az itt szerzett tapasztalatokat fokozatosan építjük be a doktori iskolánk működésébe.

Innováció és folyamatos fejlesztés

A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés fontos eszközének is tekintjük az innováció és a folyamatos fejlesztés előtérbe helyezését, mind a képzési, mind a kutatási területen. A programok vezetőit a NDI vezetése arra bátorítja, hogy mind a képzési, mind a kutatási területen támogassák az innovatív megoldásokat, így például az aktív tanulási és tanítási módszerek vagy a kutatás és a gyakorlat közötti kapcsolat erősítését szolgáló megoldások alkalmazását. A programok önértékelésében önálló tartalmi elemként jelenik meg az innovációs folyamatok bemutatása.

A NDI számos innovatív kezdeményezést bátorított és tervez a jövőben is bátorítani. Ilyen a kurzusok és oktatók vagy akár a témavezetés évközi értékelése, a doktori hallgatók külső megbízásokra végzett kutatási-tanácsadói munkába történő bevonása, a partnerszervezetekkel történő közvetlen együttműködés vagy a doktori hallgatók közötti kutatási együttműködésen alapuló, team-munkában végzett közös kutatási feladatok végzése. Az ilyen innovációk hozzájárulnak a doktori iskola iskolában folyó munka minőségének fejlesztéséhez, ugyanakkor sajátos innováció-menedzsment kihívásokat is felvethetnek.

Együttműködés külső partnerekkel

A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés egyik fontos eszközének tartjuk külső partnerekkel történő együttműködést, legyen szó akár hazai, akár nemzetközi partnerekről, illetve akár akadémiai, akár nem akadémiai partnerekről. A korábbi EDiTE Horizon2020 programon belül explicit feladatként jelent meg a partnerségek építése, aminek eredményeképpen az NDI olyan

¹¹ Kezdeményezésünkre e dokumentum készítésekor rektori aláírás előtt állt az együttműködési megállapodás az ELTE és a neveléstudományi doktori képzésben fontos szerepet játszó moszkvai National Research University Higher School of Economics között.

intézményesült partneri körrel rendelkezik, amely képes a tudományos kutatással és a doktori képzéssel kapcsolatos társadalmi igények megfogalmazására és ezeknek a doktori képzés felé történő képviselésére. Az EDiTE Horizon2020 projekt keretében az egyetem és iskolák közötti partnerség dinamikáját elemző kutatásokat is végeztünk, külön odafigyelve a doktori képzés perspektívájára. Az itt felhalmozódott tudást hasznosítani kívánjuk a minőségmenedzsment területén is.

A partneri kapcsolatokban olyan innovatív megoldásokra törekszünk, melyek révén erősíthető a NDI által nyújtott doktori képzés gyakorlati relevanciája. Megfelelő érdeklődés és a szükséges adminisztrációs kapacitás megléte megőrizzük azt az EDiTE Horizon2020 projekt keretében kikísérletezett partnerségi formát, amely internship jelleggel biztosít gyakorlati tapasztalatokat doktori hallgatóinknak. Ugyancsak támogatjuk a tapasztalatszerzést az NDI gyakorlatában korábban kipróbált¹² formáját, amely tanácsadói szerepben teszi lehetővé doktori hallgatóink számára a tudásuk gyakorlati kipróbálását és hasznosítását.

A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés egyik lehetséges eszközének tekintjük a többi hazai neveléstudományi doktori iskolával történő együttműködést, egymás gyakorlatának (ezen belül minőségbiztosítási és minőségfejlesztési gyakorlatának) megismerését, a tapasztalatok kölcsönös megosztását. Ennek érdekében az elmúlt években részt vettünk az MTA Pedagógiai Bizottsága mellett működő doktori iskolai munkabizottság munkájában. Saját működési tapasztalatainkat szívesen megosztjuk a többi hazai neveléstudományi doktori iskolával és nyitottak vagyunk arra, hogy működésük sikeres elemeit átvéve tanuljunk tőlük.

Kockázatelemzés

A minőségbiztosítás és minőségfejlesztés fontos eszközének tekintjük a kockázatelemzést. Számos, a minőség szempontjából figyelmet érdemlő kockázati tényezőt említettünk a dokumentum korábbi részeiben, de fontosnak tartjuk ezek strukturált, önálló részben történő áttekintését is.

A minőséggel kapcsolatos kockázatok elemzését a doktori iskola vezetőségének üléseihez kapcsolódó feljegyzések, DIT ülésekről készült emlékeztetők és a 2019-ben elvégzett programszintű önértékelések alapján végeztük el.

A NDI-ben folyó doktori képzés minőségével kapcsolatban többféle kockázati tényezőt azonosítottunk, melyeket figyelembe veszünk az NDI irányítása során, olyan lépésekre törekedve, melyek csökkentik az azonosított minőség-kockázatokot. A jelenleg is ismert, a korábbiakban részben már említett kockázati tényezők közül kiemelt figyelmet kívánunk fordítani a következőkre:

- *Feladatok és erőforrások összhangja.* Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján a legjelentősebb kockázati tényezőnek azt tartjuk, hogy a doktori képzés expanzióját – így különösen az angol nyelvű képzés felfutását – más doktori iskolákhoz hasonlóan nálunk nem követte az erőforrások ennek megfelelő bővülése. Ennek következtében korlátozottan állnak rendelkezésre azok a szervezeti feltételek, melyek nélkülözhetetlenek a minőségi működés garantálásához. Korábban ezt elfedte a jelentős költségvetéssel futó Horizon2000 program szervezeti kapacitásainak a használata, de e

¹² Doktori hallgatóink egy csoportja egy partneri megállapodás keretében végezte el egy iskola pedagógiai programjának bevalás-vizsgálatát.

program lezárulása és szervezeti erőforrásainak eltűnése után a minőséget is érintő szervezeti kihívásokkal kell szembenéznünk.

- *A NDI sajátos szervezeti és vezetési modellje.* Kockázati tényezőt jelent, hogy az NDI programjai több karhoz és a PPK-n belül több intézethez kapcsolódnak. Ez különösen érzékeny és bonyolult koordinációt igényel, tekintettel arra, hogy a hatályos jogszabályi környezet determinációi okán a doktori iskola vezetése nem rendelkezik hatáskörökkel azoknak a szervezeti egységeknek a vonatkozásában, melyekhez az egyes programok kapcsolódnak, és amelyek erőforrásaira a doktori képzés támaszkodik. A korlátozott szervezeti jogosítványok mellett elsősorban szimbolikus eszközök alkalmazásával, a testületi irányításra való erős támaszkodással és a decentralizált struktúrához illeszkedő egyéb eszközökkel lehetséges betölteni ezt a koordináló szerepet.
- *Az adminisztráció.* Az egyik legjelentősebb tényezőt adminisztrációs kapacitás gyengesége jelent. E kapacitások nem elegendőek ahhoz, hogy minden releváns folyamatot megfelelő ellenőrzés alatt tudjunk tartani, illetve a minőség fejlesztéséhez szükséges kezdeményezések mindegyikét mozgásban tudjuk hozni. A NDI adminisztrációjának integrálása a kari adminisztrációba az ezzel kapcsolatos kockázatok elemzésének és menedzselésének felelősségét jelentős részben kari szintre emelte. Ezt is kívánjuk támogatni a kari és a doktori iskolai vezetés havi rendszerességgel tartott egyeztetésével, ami a kezdeményezésünkre 2017 óta folyamatosan történik. A NDI vezetése pozitív folyamatként értékeli a kari vezetés hatáskörének azt a módosulását, aminek eredményeképpen a doktori képzés növekvő figyelmet kap az oktatási dékán-helyettes tevékenységében is (így pl. azt, hogy a kari doktori szabályzat módosítása a dékán helyett a PPDT tanácskozási jogú tagjává tette).
- *A törzstagok megfelelősége.* A NDI törzstagjainak öregedése és nyugdíjba vonulásával akkreditációs kockázatok jelentkeznek. A törzstagi akkreditációs követelményeknek való megfelelés érdekében korábban hosszú távú humán erőforrás fejlesztési tervet készítettünk, ennek keretei között újabb egyetemi tanárok kerültek be a törzstagok közé, illetve ezzel együtt a DIT-be. E kockázatok kisebbek, mint korábban, de az előttünk lévő időszakban is odafigyelést igényelnek.
- *A programok belső menedzsmenete.* Az önértékelésekből az derül ki, hogy a programok egy része belső koordinációs kihívásokkal szembesül. Az adminisztrációs háttér hiánya a programok vezetőit is korlátozza abban, hogy minden hozzájuk kapcsolódó feladatot időben és maximális energiaráfordítással láthassanak el. A programok vezetőinek egy része komoly időnyomás alatt dolgozik és nem áll rendelkezésére olyan szervezeti kapacitás, melyet a decentralizált döntéshozatalnak megfelelő felelősség igényel.
- *Képzéssel kapcsolatos kockázatok.* A képzési folyamat szinten minden eleme, a felvételtől a disszertációk megvédéséig tartalmaz a minőséget érintő kockázati elemeket, melyek nagy részét a korábbiakban említettünk. Az előző évben az egyik legjelentősebb kockázati tényező a doktori képzés megváltozott jogi környezetéhez történő alkalmazkodás, ezen belül az új képzési programra történő átállás volt, továbbá a kifutó régi és új a belépő új képzési programok együttes menedzselése. E minőségbiztosítási és minőségfejlesztési terv elkészítése idején a 2017-ben bevezetett új képzési rend stabilizálásához kapcsolódnak kockázati tényezők. A kellő kapacitások és az időnyomás miatt elmaradhat a képzési program bevételek értékelése, ami az elkövetkező időszak egyik fontos feladata lesz.
- *Az önálló hallgatói munkával kapcsolatos kockázatok.* A vizsgatapasztalatok, az önértékelések és egyéb visszajelzések alapján több olyan minőséget érintő kockázati tényező azonosítható, melyek az önálló hallgatói kutatói és publikációs tevékenységgel függenek össze. A hallgatók javuló, de továbbra is egyenetlen kutatás-módszertani

felkészültsége, a doktori kutatások szigorúbb tervezésével kapcsolatos követelmények újszerűsége, a publikációs követelményeknek való megfelelés szigorítása a hallgatók egy részének esetében még megfelelő témavezető támogatás esetében sem teszi lehetővé a doktori képzés sikeres lezárását.

- *A témavezetői munka.* Jelentős minőségkockázatokat rejt magába a témavezetők magas száma és e számnak a képzési expanzió nyomán történt további növekedése, valamint – ezzel összefüggésben – a témavezetőkkel szemben támasztott követelményeink nem elég következetes érvényesítése. A témavezetői munka minőségének egyenetlenségében rejlő kockázatok csökkentése az NDI minőség-menedzsmentjének stratégiai prioritása.
- *Az angol nyelvű képzésekkel kapcsolatos speciális kockázatok.* Az elmúlt években a legtöbb és legerősebb kockázati tényezők az angol nyelvű képzések elindításához és kiterjesztéséhez kapcsolódott. Ez többek között a NDI adminisztrációja és a nemzetközi együttműködésért felelős kari adminisztráció közötti együttműködés erősítését igényelte és fogja a jövőben is igényelni. Kihívást jelentenek a magyar és angol nyelvű programok közötti túl éles határvonalak, szükség van e területek intenzívebb összekapcsolására. Az angol nyelvű programok esetében külön figyelmet érdemlő kockázati tényezőt jelent azoknak a mechanizmusoknak a gyengesége, melyek az új jelentkezők és potenciális témavezetők összekapcsolását szolgálják.

Melléklet: A témavezetésre vonatkozó minőségbiztosítási irányelvek

Irányelvek

a témavezetői tevékenység minőségének fejlesztésére az ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskolájában¹³

Az ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskolája (a továbbiakban NDI) a témavezetői munka minőségét tekinti a doktori képzés eredményességét leginkább meghatározó tényezőnek. A doktori képzésre vonatkozó jogi szabályozás 2015-ben történt változása nyomán elindult reformfolyamat nyomán a témavezetői munka minősége a korábbiaknál is nagyobb jelentőségűvé vált. A Neveléstudományi Doktori Iskola Tanácsa (a továbbiakban DIT) a fentiekből kiindulva a témavezetők kiválasztására és munkavégzésük orientálására az alábbi irányelveket fogadja el.

A témavezetéssel kapcsolatos általános elvárás

Az NDI témavezetője és társ-témavezetője olyan személy lehet, akinek személyes kvalitásai és munkája garantálják az NDI működése minőségének megőrzését és folyamatos javításához. A témavezető olyan szakmailag és tudomány-etikailag feddhetetlen, tudományos fokozattal, rendelkező oktató, illetve kutató, aki az általa meghirdetett téma hazai és nemzetközi szinten elismert

¹³ A dokumentum tervezetét a NDI Tanácsának felkérésre Németh András, Vámos Ágnes és Zsolnai Anikó készítették. A Neveléstudományi Doktori Iskola Tanácsa elfogadta a 2018.05.24-ei ülésén.

szaktekintélye. A NDI doktori hallgatóinak témavezetője olyan személy lehet, akit a DIT az általa jóváhagyott és itt bemutatott protokoll alapján befogad az NDI témavezetői közösségbe.

A témavezetői közösségbe történő befogadás

A témavezetői közösségbe történő befogadás („témavezetői akkreditáció”) az NDI-ben olyan folyamat keretei között történik, amely biztosítja a jelöltek megfelelő értékelését és az erre épülő döntéshozatalt. A folyamat céljai:

- Az ELTE PPK NDI témavezetői közösségének gondos menedzselése a programokhoz és a NDI egészéhez kapcsolódó tudásportfólió karbantartása a magyarországi és nemzetközi tudományos kutatási trendekhez illeszkedően.
- Az ELTE PPK NDI témavezetői közösség korfájának stratégiai gondozása.
- A NDI programmoduljai „mögött álló” intézetekben és karokon a kutatói utánpótlás-nevelés támogatása.

A témavezetői közösségbe történő befogadás nem jelenti automatikusan a témavezetővé válást. Ez utóbbi akkor történik meg, amikor a doktori képzésbe jelentkezők felvételéről hozott döntés során egyedi döntés születik a felvett doktori hallgató témavezetéséről. A témavezetői közösségbe befogadott személyek kapnak lehetőséget doktori kutatási témákat meghirdetésére és a doktori képzésbe jelentkezők fogadására.

A témavezetői közösség a témavezetőkből és társ-témavezetőkből áll. Az utóbbi kategóriába egyaránt tartozhatnak olyanok, akik teljes jogú témavezetőként is működhetnek, és olyanok, akik esetében a társ-témavezetői szerep a teljes jogú témavezetői szerepre történő felkészülést szolgálja.

A témavezetőikkel kapcsolatos konkrét elvárások

Az ODT törzstagokkal kapcsolatos minőségi elvárásaiból levezethetők a doktori képzés témavezetőivel és társ-témavezetőivel kapcsolatos alapvető elvárások rendszere. Habilitációval rendelkező témavezető jelölt esetén az akkreditáció feltétele az érintett program vezetőjének és a DIT egy további tagjának ajánlása. A habilitációval nem rendelkező jelöltek esetében ezen túlmenően az ajánló programvezetőnek csatolnia kell a jelölt tudományos teljesítményének értékelését. Ehhez a NDI az értékelést orientáló kritériumrendszert határoz meg (lásd azt 1. táblázatot).

1. táblázat: A témavezetőikkel kapcsolatos elvárások habilitáció hiányában

Leírás	Mennyiség		Az elvárás célja
	Téma-vezető	Társ-téma-vezető	
Jelentősebb (pl. OTKA, TÁMOP, MTA, TEMPUS, vagy egyéb, nagyobb jelentőségű tudományos vagy állami szervezet által kiírt) hazai vagy nemzetközi kutatási pályázat vezetője vagy résztvevője.	1	1	Lehetősége legyen hallgatóját tudományos kutatásba bekapcsolni, egy-egy részterületen kutatásában támogatni.
Referált nemzetközi tudományos konferencián tartott előadás vagy poszter. Rendszeres részvétel hazai referált (pl. ONK) tudományos rendezvényeken.	5	2	A témavezetőként vállalt területen folytatott aktív kutatói és publikációs tevékenységével bizonyítja, hogy képes a hazai és nemzetközi mértékadó tudományos térben érdemi
Monográfia	1	-	
Idegen nyelvű publikáció (szakcikk, könyvfejezet, konferencia-kiadványban megjelent tanulmány)	5	2	

Külföldön, idegen nyelven megjelent publikáció.	2	1	megjelenésre; a publikációs térben ismert, elfogadott.
Magyar nyelvű publikáció országos, lektorált folyóiratban, kötetben.	40	20	
Független idézés	80	40	
Témavezetés, pl. TDK, szakkollégium, BA/MA.	2	2	Korábbi tehetséggondozó tevékenységével (bizonyítja alkalmasságát az utánpótlás nevelésére).
Részvétel doktori eljárásban (tagság, bírálat, titkár)	1	1	

A témavezetői közösségbe történő befogadásra vonatkozó programvezetői előterjesztés tartalmazza az 1. táblázatnak a jelöltre vonatkozó adatait.

A témavezetői közösségbe történő bekerülés protokollja

A NDI témavezetőinek és társ-témavezetőinek befogadására a programok vezetői tesznek javaslatot a DIT számára. Ennek keretében a nem habilitált jelöltek szakmai munkásságát a javaslattevő és a DIT egyik erre általa felkért tagja értékeli. A javaslatot az érintett program vezetőjének személyesen kell előterjesztenie és az ülésen a jelölt munkásságát értékelő DIT tagnak is személyesen jelen kell lennie. A befogadásról történő szavazás titkos, levélszavazás ebben az ügyben nem tartható.

A befogadáshoz az érintett program vezetője által benyújtott anyagnak a következőket kell tartalmaznia:

1. Az előterjesztő programvezető javaslata és indoklása (amely tartalmazza az érintett programhoz való kapcsolódás indoklását is)
2. Habilitált jelölt esetében a habilitációt igazoló okirat.
3. A jelölt tudományos életrajza, publikációs jegyzéke, és MTMT összesítő táblázata.
4. A jelölt témakiírás javaslata

Az érintett program vezetője és a DIT által felkért értékelő a beadott dokumentáció alapján értékeli a jelölt szakmai teljesítményét. Az értékelést a fenti anyagokkal együtt a DIT tagjainak egy héttel a döntést megelőzően kell megkapniuk.

A befogadás 5 évre szól, és többször meghosszabbítható. A befogadás szóló döntésről a jelölt a döntést követő két héten belül kap tájékoztatást. A témavezetők és társ-témavezetők befogadásának visszavonását a NDI programvezetője és/vagy a DIT – megfelelői indokkal és dokumentáltan – bármikor kezdeményezheti.

A témavezetői munka minőségbiztosítása és fejlesztése

Témavezetői feladatot legfeljebb egyidejűleg 4, a DIT tagjai esetében 6 hallgatónál lehet ellátni. Tanévenként egy új hallgató fogadható, amíg a fenti keret ezt lehetővé teszi, és a keret a doktori fokozat megszerzéséig számolandó. Új társ-témavezetői feladatot egy hallgató esetében lehet vállalni.

Az új témavezetők és új társ-témavezetők a témavezetést megelőzően részt vesznek a DIT által szervezett tájékoztatón, ahol megismerik a doktori iskolai programmal és a témavezetői szereppel kapcsolatos alapvető információk (pl. program-modulok, a hallgatók támogatásának formái, KV, jogi-etikai szempontok).

A témavezetői és társ-témavezetői feladatok ellátásával és a témavezetői munka folyamatos fejlesztésével kapcsolatos, az új és régi témavezetőkre egyaránt alkalmazandó elveket a DIT- fogadja el az alábbiak figyelembe vételével:

- 1.) A témavezetői feladat ellátását önkéntes munkavégzésnek tekintjük, ami – ha erre biztosíthatók a megfelelő források, és ha ezt speciális körülmények szükségessé teszik – nem zárja ki e feladat díjazását
- 2.) A témavezetők a feladat elvégzésére a NDI vezetőjétől kapnak felkérést.
- 3.) A témavezetői feladat ellátása az érintett program vezetője, a témavezető, az érintett doktori hallgató és által aláírt háromoldalú megállapodás alapján történik.
- 4.) A témavezető társ-témavezető bevonásával is elláthatja feladatát (figyelembe véve, hogy a társ-témavezetői feladat tartalma és időtartama nem haladhatja meg a témavezetőét).
- 5.) A témavezetők és társ-témavezetők közötti folyamatos kapcsolattartás és egyeztetés biztosítása elsősorban a témavezető feladata.
- 6.) A témavezetői közösségbe befogadott személyek a doktori hallgatók felvételéről hozott döntéssel válnak témavezetővé (ez vonatkozik más doktori iskolából átvett hallgatók esetére is).
- 7.) A témavezető kapcsolatot kezdeményez és rendszeres kapcsolatot tart a programvezetővel; a program sajátos működésének figyelembevételével segíti tanítványát.
- 8.) A témavezetők és társ-témavezetők részt vesznek az ELTE PPK NDI témavezetői közössége számára szervezett rendezvényeken.
- 9.) A témavezetők tudományos aktivitásukkal kapcsolatos adataikat rendszeresen, de legalább évente egy alkalommal aktualizálják a doktori.hu oldalon.
- 10.) A programok vezetőinek a programjukhoz tartozó doktori hallgatók esetében folyamatosan tájékozódniuk kell a témavezetői feladatok ellátásáról
- 11.) A témavezetők a tanévek végén beszámolnak a programvezetőnek feladataik ellátásáról.
- 12.) A témavezető a legjobb tudása szerint, a kutatási témakör aktuális tudományos eredményeinek ismeretében vezeti a hallgatót. Ennek során
 - a. támogatást nyújt a doktori kutatás stratégiájának, taktikájának és módszereinek megválasztásában és kidolgozásában;
 - b. tanácsokat ad a Doktori Iskolai tanulmányokra és az egyéni kutatói fejlődést szolgáló autonóm tanulásra;
 - c. ösztönzi, ellenőrzi és segíti a hallgató releváns szakirodalomhoz való hozzáférését és annak feldolgozását a kutatás kezdetétől, a komplex vizsgán és műhelyvitán át, a védésig;
 - d. véleményével segíti a hallgatót disszertációja elkészítésében;
 - e. felajánlja a hallgatónak saját kutatásaiban való részvételt;
 - f. ajánlja a hallgatónak nemzetközi kapcsolatainak szélesítését, ebben segíti, beleértve a kutatói ösztöndíjak kihasználását;
 - g. a tudományos közéletbe történő bevezetés érdekében ösztönzi és segíti a hallgató tudományos eredményeinek közös publikálásában, különös figyelmet fordítva arra, hogy a doktori hallgató teljesíteni tudja a NDI publikációs követelményeit;
 - h. a publikálás alapelveit és gyakorlatát tekintve követi az MTA és az ELTE PPK tudomány- és kutatásetikai elvárásait.
- 2.) A témavezető és a doktorandusz közötti kapcsolattartásért a doktorandusz és a témavezetők közösen felelnek. A két fél közötti problémák esetén a hallgató a hallgatói önkormányzathoz fordulhat segítségért, a témavezető pedig a program vezetőhöz; ha a probléma ezen a szinten nem oldódik meg, akkor a érvényben lévő szabályzatok szerint kell eljárni.